

Egy alternatív kriminálpszichológiai modell bemutatása, különös tekintettel a kriminalisztikai pszichológia tudományterületére és nyomozástámogató szerepére

Presentation of an alternative model of criminal psychology, with particular regard to the field of investigative psychology and its investigative role

Erdélyi Ákos

kriminológus, bűnügyi pszichológus, egyetemi tanársegéd, doktorandusz
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Doktori Iskola
erdelyi.akos@uni-nke.hu

Magyar Tudományos
Intézet

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja rámutatni, hogy a 20. századi popperi kriminálpszichológia-klasszifikáció napjaink tudományos igényeire kevésbé reflektál, egyúttal rámutatni azokra a főbb aspektusokra, amelyek mentén a modern kriminálpszichológia-fogalom újradefiniálása lászik szükségesnek. Ezek az aspektusok a kriminalisztikai pszichológia felértékelődése, tudományterületben betöltött szerepének kiemelése és az alkalmazott eljárásainak megismerése. A kriminalisztikai pszichológia a popperi felosztás alapján a kriminálpszichológia alterületét képezi, ugyanakkor szerepe – a szerző szerint – az idők során nagyobb hangsúlyt kap a modern bűnüldözésben. A kriminalisztikai pszichológia mellett pedig igyekszik a szerző rámutatni további, olyan alkalmazott területekre is, amelyek szerepe ez idáig kevésbé volt kiemelve.

Módszertan: A szerző szakirodalmi áttekintés útján mutatja be a kriminálpszichológia és a kriminalisztikai pszichológia viszonyrendszerét, majd sorra veszi a főbb kriminalisztikai pszichológiai eljárásokat.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2025. 01. 15. Átdolgozás: 2025. 01. 31.
Elfogadás: 2025. 02. 19.

Megállapítások: A kriminalisztikai pszichológia szerepe napjainkban sokkal jelentősebb, mint a 20. század második felében volt, ennek okán újradefiniálása szükséges. Az egyes alkalmazott eljárások közül főként az elkövetői vagy bűnügyi profilalkotás adja az empirikus vizsgálódások fókuszát, azonban a profilalkotás mellett még számos speciális pszichológiai eljárás van, amelyek nyomozástámogató funkcióval rendelkeznek. Ugyancsak szükségessé vált a kriminálpszichológia alternatív modellezése is, melyre a szerző egy általa klasszifikált modellt vázol.

Érték: A kriminálpszichológia keretrendszerének újragondolása szükséges lehet, amivel kapcsolatban konszenzus egyelőre nincs. Ugyanakkor a kriminalisztikai pszichológia terminológiájának alkalmazása specifikálhatná és differenciálhatná a kriminálpszichológiai alapú empirikus kutatások fókuszát és a speciális nyomozástámogató eljárások megbízhatóságát.

Kulcsszavak: alternatív modell, kriminálpszichológia, kriminalisztikai pszichológia, differencia

Abstract

Aim: The aim of my present study is to point out that the 20th century Popperian criminal psychology classification reflects less on nowadays' scientific needs, and at the same time to point out the main aspects along which a redefinition of the modern concept of criminal psychology is necessary. These aspects are the evaluation of investigative psychology, highlighting its role in the field of science and learning about its applied procedures. Investigative psychology is a subfield of criminal psychology based on Popper's classification, but at the same time, I believe that its role will gain more emphasis in modern law enforcement over time. In addition to investigative psychology, I also try to point out other applied fields, the role of which has been less highlighted up until now.

Methodology: Through a literature review I intend to present the relationship between criminal psychology and investigative psychology, and then I will list the main investigative psychological procedures.

Findings: The role of investigative psychology is much more important today than it was in the second half of the 20th century, and for this reason it needs to be redefined. Of the individual procedures used, offender or criminal profiling is the focus of empirical investigations, however, in addition to profiling, there are also a number of special psychological procedures that have an investigative support function. Alternative modeling of criminal psychology has also become necessary, for which I also outline a model I have classified.

Value: It may be necessary to reconsider the framework of criminal psychology,

on which there is no consensus yet. At the same time, the use of the terminology of investigative psychology could specify and differentiate the focus of empirical research based on criminal psychology and the reliability of special investigation support procedures.

Keywords: alternative model, criminal psychology, investigative psychology, difference

Bevezetés

Mindenkinek, laikusoknak és szakmabelieknek is van egy elképzelése a kriminálpszichológiáról, akár közvetlen, akár közvetett tapasztalat útján. Azt tapasztalom, hogy a kriminálpszichológiáról és a kriminálpszichológusokról alkotott kép még napjainkban is időnként túlmisztifikált, amelynek leküzdéséhez talán az sem járul hozzá, hogy maga a tudományterület sem eléggé konceptualizált, ahogyan az sem, hogy nincs szakemberképzés, ami segítené a szakmai identitás kikristályosodását. Az olyan speciális nyomozástámogató eljárás kapcsán, mint a bűnügyi profilalkotás, a közvélemény érdeklődése ugyancsak megnövekedett az utóbbi néhány évtizedben, köszönhető mindez elsősorban a külföldi tévésorozatok és mozifilmek térhódításának. Azonban a módszer szerencsére a tudományos gondolkodás és kutatás terén is jelentős eredményeket tud felmutatni: nemcsak nemzetközi (Fox et al., 2021; Mittal & Singh, 2016; Turvey, 2012; Sale, 2008; Turco, 2008; Bumgarner, 2008; Kocsis, 2007), hanem hazai empirikus és elméleti jellegű tanulmányokkal is találkozunk szép számmal, különösen a 2010-es évek második felétől (Bellavics, 2024; Lohner, 2024, 2023, 2021; Lohner et al., 2023, 2021; Lehoczki, 2021, 2014, 2011; Lehoczki & Ronyecz, 2021; Vilics, 2020; Ivaskevics, 2020; Szijártó, 2019, 2014). A bűnügyi profilalkotást sok esetben a kriminálpszichológia alkalmazott eljárásaként azonosítják (Vilics, 2020; Pásztor et al., 2009), ugyanakkor a nyomozástámogató eljárás a szűkebb értelemben vett kriminalisztikai pszichológia módszereinek egyike.

A popperi kriminálpszichológia-modell és a kriminalisztikai pszichológia tárgya

A kriminalisztikai pszichológia a kriminálpszichológia alkalmazott területe, amely voltaképpen – röviden megfogalmazva – a büntetőeljárások pszichológiai szempontú támogatását jelenti (Vilics, 2020; Koday, 2019; Popper, 2014,

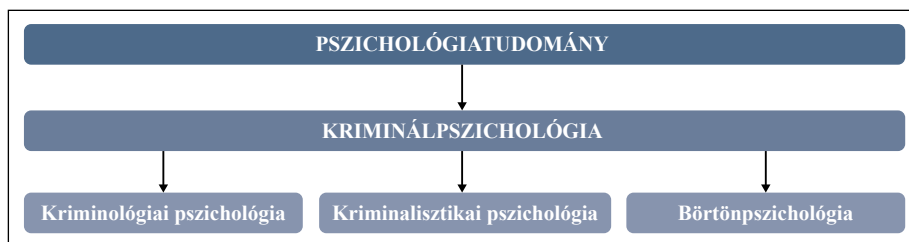
1968; Csernyikné Póth & Fogarasi, 2006). Ahhoz, hogy a kriminalisztikai és a kriminálpszichológia kapcsolatrendszerét megvizsgálhassuk, elsőként fontos meghatározni azokat a kereteket, amelyek a viszonyrendszer alapjait adják, kezdve a kriminálpszichológia konceptualizálásával.

A kriminálpszichológia speciális alkalmazott lélektani terület, amelynek fókuszában a bűnelkövető és a bűncselekmény helyezkedik el, és amely részt vesz a bűncselekmények felderítésében és vizsgálatában. Vilics (2020) kiemeli, hogy a kriminálpszichológia elsősorban a beszámítható személyekkel foglalkozik, ugyanakkor bizonyos mértékig a nem vagy csak korlátozottan beszámítható személyekkel is van feladata, amellyel az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben végzett tevékenységre és az igazságügyi pszichológiai szakértésre utal.

Követve a popperi (1968) kriminálpszichológia-differenciációt, megkülönböztetjük annak kriminológiai pszichológiai, kriminalisztikai pszichológiai és büntetés-végrehajtási vagy börtönpszichológiai alterületeit (Vilics, 2020; Koday, 2019; Popper, 2014, 1968; Csernyikné Póth & Fogarasi, 2006). A három alterület – a közös alapok ellenére – a bűnnel, a bűncselekménnyel és annak résztvevőivel eltérő aspektusból foglalkozik. Míg a kriminológiai pszichológia az elkövetővé válás kérdéseire keres választ, a kriminalisztikai pszichológia feladata a büntetőeljárások nyomozástámogatása, kezdve a nyomozás elrendelésétől egészen a jogerős ügydöntő határozat kihirdetéséig, mindezt pedig olyan speciális eljárásokkal teszi, mint az elkövetői profilalkotás, a kihallgatás-lélektan, a médiakommunikáció vagy a pszichológiai boncolás. A börtönpszichológia a már büntetés-végrehajtási intézetben szabadságvesztésüket töltő fogvatartottakkal, illetve a letartóztatott elkövetőkkel foglalkozik, ugyanakkor feladata a személyi állomány pszichikai támogatása és a börtönkörnyezet vizsgálata is (Lohner, 2024; Vilics, 2020; Koday, 2019; Popper, 2014, 1968; Fliegau, 2012; Csernyikné Póth & Fogarasi, 2006).

1. számú ábra

A kriminálpszichológia felosztása a popperi differencia alapján

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A kriminálpszichológia alternatív modellje

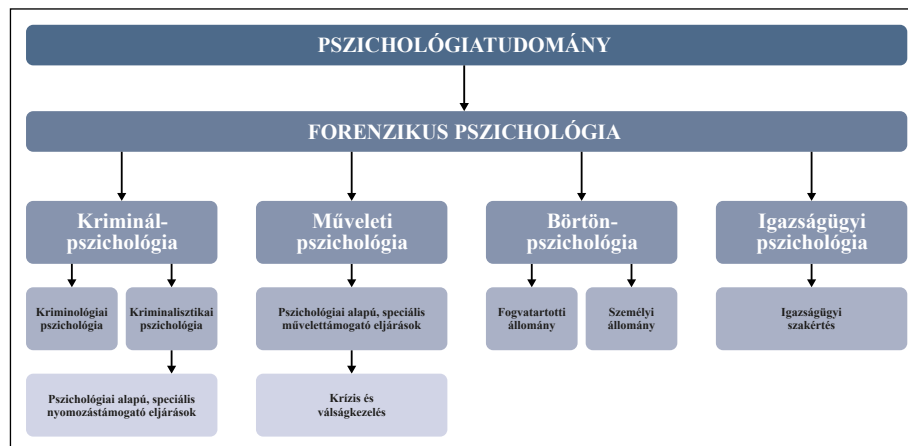
A fent bemutatott popperi differenciálás (Popper, 2014; 1968) kitűnő kiindulás a tudományos diskurzusokhoz.

Amint arra már utaltam, véleményem szerint célravezető lenne ezen tudományos felosztás újragondolása, tekintettel arra, hogy a popperi kategória megszületése óta eltelt időszak számos olyan kutatást és elméleti összefoglalót eredményezett, amelyek rámutatnak arra, hogy a kriminálpszichológia jóval komplexebb terület.

Az alternatív kriminálpszichológia-értelmezés szöveges bemutatása előtt álljon itt az az ábra, amely szemlélteti azt a keretrendszert, amely új megközelítésbe helyezheti többek között a kriminálpszichológiáról való tudományos gondolkodásunkat.

2. számú ábra

A kriminálpszichológia új, alternatív megközelítésének javaslata

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A popperi felosztással szemben már Fliegauf (2012) is megfogalmazott néhány kritikát. Álláspontja, hogy a kriminálpszichológiát és a börtönpszichológiát célszerű lenne külön kezelni. Mint fogalmaz, „ezzel a kategorizációval a legnagyobb baj az, hogy egymással rokonítja a börtönpszichológiát és a kriminálpszichológiát. (Meggyőződésem, hogy a kriminológiai pszichológia sem olyan mértékben rokon a kriminalisztikai pszichológiával, mint azt a kategorizáció sugallja.) Ez a fajta egybemosás azt sugallja, hogy a bűnözés és a bűnözői jellem szakmapolitikai/dogmatikai szempontból befolyásolható”, majd úgy folytatja,

hogy „a büntetés-végrehajtási pszichológiát vagy börtönpszichológiát többféleképpen lehet értelmezni. Egyrészt alkalmazott pszichológiai ágnak lehet tekinteni, egyfajta börtönbeli adminisztrációnak, amellyel kísérletet teszünk arra, hogy a fogvatartottak magatartását befolyásoljuk. Ebbe a körbe természetesen beletartozik a nevelés és a biztonság gyakorlata is. Sajátos azonban, hogy a börtönbeli pszichológiai munkához jóval speciálisabb végzettség kell. Ilyen szempontból a börtönpszichológia inkább a börtönegészségügyhöz hasonlítható. A börtönpszichológia ugyanakkor valamilyen szinten az igazságszolgáltatás része is, ezért számos jogi vonatkozása is van” (Fliegauf, 2012). Fliegauf meglátása jelen esetben azért releváns, mert hasonló dilemma állítható fel a kriminalisztikai pszichológia és a kriminálpszichológia viszonyrendszerét illetően is. Fliegauf gondolata nem egyedi: a *Rendészettudományi szaklexikon* (Boda, 2019) *Kriminálpszichológia* szócikke alatt is már csak a kriminológiai és a kriminalisztikai pszichológia kerül említésre mint a kriminálpszichológia alterületei, illetve nemzetközi szintereken is találkozunk azzal a törekvéssel, amely ugyancsak azt a kérdéskört járja körbe, hogy a börtönpszichológia a kriminálpszichológia részterülete-e (Neal, 2018).

Abban az esetben pedig, ha követni szeretnénk az iménti Fliegauf-gondolatot, és a börtönpszichológiát mintegy „kivonjuk” a kriminálpszichológia égisze alól, célszerű lenne a kriminalisztikai pszichológia terminológia alkalmazását is bevezetni – márcsak azért is, mert a gyakorlatban alkalmazott pszichológiai módszerek és eljárások (Lohner, 2024; Vilics, 2020) a szűkebben értelmezett kriminalisztikai pszichológia eszköztárából kerülnek ki.

A kriminálpszichológiával kapcsolatos tudományelméleti probléma ugyanakkor nem hazai specifikum: áttekintve a külföldi szakirodalmakat elmondható, hogy máshol sincs egységes terminológia a kriminálpszichológiát és annak alterületeit illetően, ahogyan azok egymáshoz való viszonyulása sem tisztázott. A külföldi szakértők elsődlegesen az investigative psychology (Salfati, 2021; Canter & Youngs, 2003) és a forensic psychology (Otto & Ogloff, 2013; Weiner & Otto, 2013) terminológiákkal élnek a leggyakrabban, melyek közül az investigative psychology terminológia feleltethető meg a Popper-féle kriminalisztikai pszichológiának, amit mi nyomozati pszichológiának (Fogarasi, 2020) fordítunk. A forensic psychology ugyancsak többféleképpen értelmezett a külföldi trendekben. Haller szerint a forenzikus pszichológia angol „kölcönszó”, amely alatt a rendészeti tevékenység során végzett, illetve a rendészeti tevékenységekkel foglalkozó pszichológiai tudományterületeket értjük (Haller, 2020). A forenzikus megjelölés a hazai gyakorlatban is használatos terminus technicus, mutat rá Balláné: „a szakértői területek közös megnevezésére napjainkra hazánkban is elterjedt az angolszász szakirodalomban általánosan használt forensic

sciences = forenzikus/igazságügyi szakértői tudományok kifejezés” (Balláné Fűszter, 2019). A forenzikus pszichológia Weiner és Otto (2013) megközelítésében négy alkalmazott terület fúziója: törvényszéki pszichológia (legal psychology), kriminálpszichológia (criminal psychology), korrekciós vagy börtönpszichológia (correctional psychology) és rendészeti pszichológia (police psychology). Eszerint a forenzikus pszichológia egy magasabb szintű gyűjtőfogalom, amely az igazságügyben és a rendészetben végzett pszichológiai tevékenységek gyűjtőfogalma (lehet).

A fentiekre tekintettel elmondhatjuk, hogy érdemes lenne a hazai kriminálpszichológiát és annak keretrendszerét újradefiniálni. A 20. században született popperi felosztás ugyan lefedi a kriminálpszichológia „nagyobb” alterületeit, ugyanakkor a kategorizáció mellőzi az olyan, napjainkban szintén fontosnak tekinthető és egyre nagyobb relevanciával bíró alterületeket, mint az igazságügyi pszichológia vagy a műveleti pszichológia.

A fentiek alapján megfogalmazott szakmai álláspontom az, hogy – ahogyan a 2. számú ábra is mutatja – a pszichológiatudomány és a kriminálpszichológia közé érdemes lenne egy „köztes utat”, vagy ahogyan Haller (2020) nevezi, egy „kölcsonszót”, egy magasabb szintű igazságügyi alkalmazott pszichológiai területet beiktatni, amelyre a nemzetközi gyakorlatban már van példa (Otto & Ogloff, 2013; Weiner & Otto, 2013).

Internalizálva a külföldi gyakorlatot, célravezető lenne a pszichológián belül a forenzikus pszichológia terminológia, mint gyűjtőfogalom bevezetése és alkalmazása azokkal az alkalmazott területekkel kapcsolatban, amelyek az igazságügyi és a rendészeti pszichológiával foglalkoznak. Mivel a forenzikus terminológia a kriminalisztikában már használt kifejezés, amely az igazságügyi (szakértői) tevékenységekre utal (Balláné Fűszter, 2019), így az igazságügyi pszichológiai tevékenység kapcsán is valid terminológia lehet. Konceptualizálva a fogalmat azt mondhatjuk, hogy a forenzikus pszichológia olyan gyűjtőfogalom, amely a bűnügyi, a rendészeti és az igazságügyi pszichológiai szakágakat foglalja magába, megkülönböztetve a kriminálpszichológia, a börtönpszichológia, a műveleti pszichológia és az igazságügyi pszichológia szakterületeket. Ez a megközelítés igyekszik reflektálni a börtönpszichológiával kapcsolatos tudományos véleményekre (Neal, 2018; Fliegeauf, 2012), illetve a tudományos gondolkodásba és vizsgálódásba beemelni azokat a további alkalmazott lélektani területeket (műveleti pszichológia, igazságügyi pszichológia), amelyek a popperi klasszifikációból kimaradtak.

A forenzikus pszichológián belül megkülönböztetett kriminálpszichológia nagyban épít az eredeti, 1968-as felosztásra (Popper, 1968). A továbbiakban is releváns a kriminológiai pszichológia és a kriminalisztikai pszichológia alterületek

elhatárolása, melyek közül a kriminológiai pszichológia továbbra is az okokat kutató terület, míg a kriminalisztikai pszichológia továbbra is a büntetőeljárásban megjelenő pszichológiai tevékenységeket foglalja magába. Konceptualizálva ezen területeket is, idézhetjük a kriminálpszichológia eredeti meghatározását, mely szerint „*a kriminálpszichológia a bűnözés és a bűnözővé válás társadalmi és egyéni pszichológiai feltételeivel, valamint a bűnözés elleni harc pszichológiai módszereivel foglalkozó tudomány*” (Popper, 2014). Ezen belül a kriminológiai pszichológia az elkövetővé és áldozattá válás társadalmi és egyéni pszichológiai sajátosságaival foglalkozó, leíró jellegű tudományterület, amely multi- és intradisziplináris megközelítésben végzi vizsgálódásait: a pszichológia mellett felhasználja a kriminológia, a szociológia és a statisztika ismeretanyagát, valamint nagyban épít a pszichológia további alkalmazott területeinek ismereteire és új tudományos eredményeire, legyen szó klinikai pszichológiáról (például pszichopatológia, patopszichológia, pszichodiansztika), evolúciós pszichológiáról (például agresszió- és erőszakelméletek, evolúciós pszichopatológia), fejlődéslélektanról (például énéjlődés és szocializáció, fejlődési pszichopatológia), vagy személyiséglélektanról (például vonáselmélet, Big Five, HEXACO, pszichotraumatológia, „sötét személyiségvonások”).

A kriminalisztikai pszichológia a büntetőeljárások, azon belül is az egyes nyomozati cselekmények pszichológiai alapú módszerekkel történő támogatását szolgáló alkalmazott tudományterület; módszertanát illetően olyan speciális nyomozástámogató eljárásokkal dolgozik, mint a pszichológiai profilalkotás, a kihallgatáslélektan, a pszichológiai boncolás és a bűnügyi viselkedéselemzés. A kriminálpszichológia két alterülete közti fő különbség tehát az, hogy míg a kriminológiai pszichológia egy deskriptív jellegű, elméletközpontú, ok-okozati viszonyokat kutató terület, addig a kriminalisztikai pszichológia gyakorlatorientált, a mindennapokban is alkalmazható módszereket adaptáló és validáló terület.

A forenzikus pszichológia második alkalmazott területe a börtönpszichológia. A börtönpszichológia definíció szerint „*a szabadságvesztésre ítélték személyiségével, a börtönkörnyezettel, az alkalmazott személyiségformáló módszerek és a személyzet pszichológiai kérdéseivel foglalkozó alkalmazott lélektan*” (Boros & Csetneky, 2000). Ezen belül megkülönböztethetők a fogvatarotti állományra fókuszáló és a személyi állományra fókuszáló alterületek. Módszereit illetően a börtönpszichológia nagyban merít a szociálpszichológia (szociometria, aktometria), a tanácsadás (kríziskezelés, mindfulness) és a klinikai pszichológia (egyéni és csoportterápiák, objektív és projektív kérdőíves eljárások) módszereiből.

A műveleti pszichológia, mint a forenzikus pszichológia harmadik területe, a különböző rendőrségi, elhárítási és büntetés-végrehajtási műveletek (például realizálás, elfogás, túszejtéses szituációk, pszichotikus erőszak, fogolyzendülés,

zárkatorlasz és egyéb válsághelyzetek) során foganatosított intézkedések pszichológiai támogatásával foglalkozó terület. Módszertana elsődlegesen a krízis- és válságkezelés, és a kríziskommunikáció. Ezt a típusú tevékenységet a leggyakrabban a túszejtéses szituációkkal hozzák összefüggésbe (Vilics, 2020), azonban az olyan szituációk is ebbe a kérdéskörbe sorolandók, ahol egyéb más krízishelyzetek állnak fenn, például egy pszichotikus állapotban lévő személylyel szemben foganatosított intézkedés, egy szuicid veszélyeztetettség, vagy a hazánkban szerencsére ez idáig el nem követett ámokfutás, iskolai lövölözés vagy pszichopatológiai terrorcselekmény. A krízishelyzetek feloldására strukturált és következetes kommunikációra van szükség, amely sok esetben életeleket menthet: „a sikeres eljárás esősorban csapatmunkára, szabálykövetésre, fegyelemre, rugalmasságra és magas szintű szakmai felkészültségre épül, úgy a közreműködő pszichológus, mint az eljáró tisztek részéről” (Vilics, 2020).

A műveleti pszichológiai tevékenység mind a terrorrelhárítás, mind az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervek, és mind a büntetés-végrehajtás esetében releváns. Tekintettel arra, hogy a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja alapján a Terrorrelhárítási Központ a rendvédelmi szervek részére kizárólagos hatáskörrel végzi az ön- vagy közveszélyes állapotban lévő személy megfékezését és előállítását, amennyiben a személy a vele szemben foganatosított intézkedés során fegyveresen vagy felfegyverkezve áll ellen, így a műveleti pszichológia, azon belül is a kríziskezelés relevanciája és szerepe az elhárításban megkérdőjelezhetetlen. Emellett a műveleti pszichológia nemcsak a válsághelyzetek kezelésében, hanem a terrorcselekmények és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények felderítésében és elhárításában is szerepet játszhat, ugyancsak a Terrorrelhárítási Központ esetében, tekintettel arra, hogy az imént már idézett 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésének, továbbá a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 7/E. § (1) bekezdésének értelmében a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 314–316/A. §-ba ütköző bűncselekmények megelőzésére és felderítésére a Terrorrelhárítási Központ rendelkezik hatáskörrel.

Mindemellett az általános rendőrség is találkozhat olyan krízis- és válsághelyzetekkel, amelyeket önerőből szükséges megoldaniuk, nemcsak a bűnügyi hírszerzés, hanem a realizálás, az elfogás és a szuicidológia területéről is. A kríziskezelés, mint műveleti pszichológiai eljárás, ez utóbbi esetben az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 218. § (1) bekezdés b) pont bb)-bd) alpontokban taxatív nevesített helyzetekben, valamint a rendkívüli halál esetén követendő rendőri eljárásról szóló 24/2014 (VII. 11.) ORFK utasítás alapján kerülhet előtérbe.

Ugyancsak szükséges lehet a műveleti pszichológiai ismeret a büntetés-végrehajtásnál. A jelenleg hatályos, a büntetés-végrehajtási szervezet műveleti egységeinek működéséről szóló 26/2022. (XII. 21.) BVOP utasítás 4. pontja taxatívul rendelkezik a büntetés-végrehajtás műveleti feladatairól és az azokat ellátó szervezeti egységekről: a szuicidológia mellett – a teljesség igénye nélkül – a fogolyzendülés és -szökés, a zárkatorlasz felszámolása, a magas biztonsági kockázatú fogvatartotti rendezvények biztosítása, a kitörési kísérlet megakadályozása, valamint a terrorcselekmény megszakítása, felszámolása, elkövetők elfogása halaszthatatlan esetben történő végrehajtás során és egyéb válsághelyzetek kezelését nagyban támogatja a műveleti pszichológus tudása.

Az igazságügyi pszichológia a forenzikus pszichológia negyedik pillére. Az igazságügyi pszichológia ebben a kontextusban magát az igazságügyi pszichológus szakértői tevékenységet foglalja magába: az igazságügyi pszichológia az igazságszolgáltatás gyakorlatát segítő alkalmazott lélektani terület, egy „*olyan szakértői tevékenység, amely klinikai szakpszichológusi ismeretekre támaszkodva egy meghatározott, hatósági döntéshez szükséges szakkérdés megválaszolását végzi*” (Vilics, 2020). A forenzikus pszichológia témaköréből talán az egyik legjobban definiált pszichológus szerep ez, hiszen a 20. számú módszertani levél rögzíti azokat a feltételeket, amelyek fennállása szükséges és elengedhetetlen ahhoz, hogy valaki igazságügyi pszichológus szakértőként tevékenykedjen. Ennél jóval nehezebb például azt meghatározni, ki számít kriminálpszichológusnak, tekintettel arra, hogy nincs egységes kompetencia-, követelmény- vagy képzésrendszer ezen a területen, így a kriminálpszichológus szerep meghatározása jóval nehezebb. Feladatellátásukat pedig az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény rendelkezései szabályozzák.

A kriminalisztikai pszichológia módszerei

Miután az előző pontokban különösen nagy figyelmet szenteltem a kriminálpszichológiával kapcsolatos értekezésnek, és hogy kövessem a címben is megjelenő célkitűzésemet, a következőkben kiemelten foglalkozom a kriminalisztikai pszichológia kérdésével, ezen belül is bemutatom azokat a főbb, a kriminalisztikai pszichológia égisze alatt elhelyezkedő bűnügyi viselkedéselemzéshez kapcsolódó alkalmazott nyomozástámogató eljárásokat, amelyek ezen alkalmazott lélektani terület legmeghatározóbb módszerei között tarthatók számon. Ezek között találjuk a bűnügyi profilalkotást, a kihallgatáslelektant, a dokumentum- és tartalomelemzést, valamint a pszichológiai boncolást (Lohner, 2024; Vilics, 2020).

Bűnügyi profilalkotás

A bűnügyi vagy elkövetői profilalkotás talán a legismertebb, a legtöbbet publikált és legkutatottabb eljárás a bűnügyi viselkedéselemzésen és kriminalisztikai pszichológián belül. Az utóbbi néhány évben csak a Belügyi Szemlében számos tanulmány jelent meg, melynek témája a bűnügyi profilalkotás módszertanának, felhasználásának vagy valamely irányzatának bemutatása volt (Lohner, 2024; Bellavics, 2022; Bánáti, 2022; Haller et al., 2021; Lehoczki & Ronyecz, 2021; Gárdonyi, 2021; Lohner, 2021; Hermann, 2021; Ránki, 2021). Éppen ezért nem célokom ebben a fejezetben megismételni a profilalkotás kialakulásának és fejlődésének történetét és a főbb irányzatokat – ezeket megtették már korábban a fent idézett művek szerzői. Ellenben, véleményem szerint, kiemelt figyelmet érdemel a bűnügyi profilalkotás pszichológiai/klinikai irányzata, amelyről – egyelőre – kevesebb empirikus forrásból származó információ áll rendelkezésünkre. A klinikai irányzat a négy profilalkotás-irányzat egyike, egyben a legkorábban megjelent irányzat. Mégis, ennek ellenére, módszertani szempontból a legkidolgozatlanabb, nincs érvényben lévő, szisztematikus módszertana, empirikus úton a legkevésbé vizsgált, és nem rendelkezik elméleti háttérrel sem, amelyek miatt számos kritika éri (Lohner, 2024; Lehoczki & Ronyecz, 2021; Ivaskevics, 2020). A pszichológiai/klinikai profilok – amint arra már utaltam – az egyes profilalkotás-irányzatok közül a leganalitikusabbak és legrészletgazdagabbak, lévén, hogy ezek elkészítésében pszichiáter és pszichológus (klinikai szakpszichológus) szakemberek működnek közre (Lohner, 2024; Lehoczki, 2021; Szijártó, 2014), akik saját klinikai praxisból származó tapasztalataikat is igyekeznek felhasználni. Szijártó (2014) szerint az utóbbi időszakban a klinikai profilt készítőik között egyfajta szakosodás figyelhető meg: a profilt készítő szakemberek egy-egy bűncselekménytípusra specializálódnak, ez pedig Szijártó szerint csökkentheti a klinikai irányzattal szemben kritikaként megfogalmazott szubjektivitást. Lehoczki és Ronyecz (2021) pedig arra mutatnak rá, hogy bár napjainkban a profilalkotás egyre inkább a statisztika és a statisztikai modellezés irányába mozdul el, ha a pszichológiai vonal kimarad az elkövetői profilalkotás folyamatából, az elkészült profilok sokat veszítenek mélységükből és plasztikusságukból. A statisztikai alapú módszerek a viselkedésminták felszíni jellegzetességeinek azonosítására képesek, míg az ennél mélyebb tartalmak elemzésére – például az elkövetői kézjegy azonosítására, a patológiás működések és a pszichodinamikai jellemzők feltárására, vagy az egyéb szimbolikus jellegek vizsgálatára – a klinikai pszichológia képes. „*A pszichológiai profilok [...] ennek a »mélytúrásnak« köszönhetően plasztikusabbak, gazdagabbak [...] A pszichológiai módszer ezen felül kiterjeszti a profil felhasználási lehetőségeinek*

körét, mert a gyanúsított kör szűkítése mellett alkalmazható a nyomozási stratégia alakításában, a kommunikációs fogások, proaktív nyomozási lépések, pszichológiai csapdák felállításában, a médiakommunikáció megállapításában, és a kihallgatási taktika felépítésében.” (Lehoczki & Ronyecz, 2021).

Az is jól látszik, hogy a pszichológiai/klinikai profilalkotásnak, amint sikerült a kezdeti nehézségeken túllendülnie, igen komoly szerepe lesz a bűnügyi profilalkotás metodikájában. Kiemelendő az is, hogy – mint minden eljárás esetében – a profilalkotás is multidiszciplináris megközelítéssel kell, hogy vizsgálat tárgyát képezze. Ahogyan látszik, a többféle irányzat külön-külön, más-más területre fókuszál, az eredményesség érdekében azonban mindenképpen multidiszciplináris felfogás szükséges, ahogyan az a nemzetközi és a hazai trendekben is megfigyelhetők (Lohner, 2024).

Kihallgatás-lélektan és kihallgatásstratégia

A kihallgatás mint nyomozati cselekmény a büntetőeljárás elengedhetetlen része, amelynek célja, hogy valamilyen új, a kihallgatás időpontjáig általunk ismeretlen információhoz jussunk. A *Rendvédelmi bűnügyi-kriminálpszichológiai tevékenység szakmai protokollja* (Pásztor et al., 2009) úgy határozza meg a kihallgatást, mint olyan személyi jellegű bizonyítékforrást, amely nyomozati cselekmény végrehajtása során a vizsgálni kívánt eseményfolyamról a kihallgatott személy memóriájában rögzült tudattartalmak kerülnek előhívásra és feljegyzésre. Az eredményes kihallgatás érdekében fel kell készülnünk a kihallgatottból, ismernünk kell jogállását (tanú, sértett, gyanúsított/gyanúsítható személy), és ismernünk kell minden addig beszerzett információt, rendszerezni kell a kérdéseket, amelyekre választ szeretnénk kapni. Magyarul: fel kell készülnünk a kihallgatásra. A kihallgatás megtervezése történhet a kihallgató tapasztalati tudására hagyatkozva, vagy tudatosan olyan kihallgatásstratégiák beillesztésével, amelyek tudományosan vizsgált kritériumok mentén épülnek fel. A leggyakrabban megjelenő kihallgatásstratégiák között szerepel a SAI (Self-Administered Interview), a PEACE-modell, a SUE (Strategic Use of Evidence), a Reid-módszer és a Kognitív Interjú (CI) is (Sági, 2017; Ivaskevics & Pásztor, 2015). Az utóbbi néhány évben pedig megjelent egy, a szexuálisan bántalmazott gyermek- és fiatalkorúakra specializálódott kihallgatási metódus, a Barnahus-módszer, amely már Magyarországon is elérhető (Fantoly, 2022; Preisinger, 2021; Kiss, 2021). [Ezen az elven továbbhaladva érdemes lenne egy olyan traumatudatos kihallgatásstratégia vagy protokoll (O’Donohue, 2021) kidolgozása is, amely a szexuális bántalmazás és a kapcsolati erőszak felnőttkorú

sértettjei számára szól. Egy erőszak átélése komoly pszichotrauma (Kuritárné Szabó & Merza, 2017; Campbell, 2006; Ben-David & Schneider, 2005), amelyre a kihallgatást végző személynek tekintettel kell lennie.]

A kihallgatásstratégia egyik újszerű eleme lehet a környezetpszichológia, egész pontosan annak bűnügyi vetülete. Noha erre irányuló hazai kutatás jelenleg nem elérhető, izgalmas kérdés, hogy vajon a kihallgatás során jelenlévő környezeti tényezők manipulálásával hogyan alakítható a kihallgatás dinamikája.

Dokumentum- és tartalomelemzés, pszicholingvisztika

A dokumentum- és tartalomelemzés a kvalitatív pszichológia jól ismert és közkedvelt eljárása (Rác et al., 2023). A dokumentumelemzés bűnügyi aspektusainak említése ezen a ponton triviálisnak tűnhet, lévén, hogy ez egy minden alkalommal megtörténő folyamat: a vizsgáló minden alkalommal áttekinti a felderítés során keletkezett dokumentációt, ahogyan a kirendelt szakértők is minden alkalommal végeznek dokumentum- és tartalomelemzést. A pszichológiai értelemben vett dokumentumelemzés elsősorban a mentális állapotra vonatkozó dokumentációk áttekintését foglalja magába: igazságügyi szakvélemények, egészségügyi dokumentációk, a büntetés-végrehajtásban keletkezett iratok, feljegyzések és zárójelentések szisztematikus áttekintése tartozik ide. Ezen iratok áttekintésével a pszichológus olyan mélyebb, implicit tartalmakat tud dekódolni, amelyek a szöveg explicit olvasásakor nem tűnnének fel, ugyanakkor fontos szerepük van az egyes eljárásokban (Vilics, 2020). A pszicholingvisztika pedig nemcsak a dokumentumelemzések során kap kitüntetett szerepet, hanem az ügynevezett nyelvi profilalkotás során is (Ránki, 2021). Ezzel a gondolattal pedig el is érkeztünk a kriminalisztikai pszichológia egyik legdinamikusabban fejlődő eljárásához, amely az utóbbi évtizedekben a közvéleményből is egyre nagyobb érdeklődést vált ki, az elkövetői profilalkotáshoz.

Pszichológiai boncolás

A pszichológiai boncoláról magyar nyelven Lohner (2024) tett említést először. A pszichológiai boncolás (PA) a gyanús, rendkívüli halálesetek vizsgálatát hivatott támogatni. A PA lényege, hogy rekonstruálják az áldozat utolsó napjait, és a halál beálltát megelőző mentális állapotát. Azokban az esetekben hasznos, amikor kétség merül fel, hogy baleset, öngyilkosság vagy gyilkosság történt (Lohner, 2024; Canter, 2000). Véleményem szerint az előzőek mellett

a PA eredményes lenne a gyanús eltűnések elemzésében is, instruálva a célkövetést és annak fókuszát.

Összegzés

Noha a fenti felsorolásból úgy tűnhet, a hazai kriminalisztikai pszichológia biztos és stabil alapokon nyugszik – már ami a módszertanát illeti –, ez közel sincs így. A megnevezésbeli és tudományterületi bizonytalanság csak egy dolog, ettől jóval égetőbb hiányokkal kell szembenéznünk nekünk, akik ezzel a területtel foglalkozunk.

Az egyik hiányosság mindenképpen a tudományos módszertani fejlesztések hiánya, ahogyan igaz ez valamennyi nyomozás- és művelettámogató pszichológiai eljárásra. Az utóbbi években ugyan a profilalkotással kapcsolatos empirikus kutatások száma exponenciálisan növekszik, még így is messze vagyunk attól, hogy a profilalkotás empirikus bázisa kiépült legyen. Ezért hatalmas pozitívum és remény az Országos Rendőr-főkapitányságon működő új csoport ([Lohner, 2024](#)), amely a hazai bűnügyi profilalkotás gyakorlati és empirikus alapjait is megteremti, és közel harminc év után stabilizálni tudja a hazai profilalkotás helyzetét. A további kriminalisztikai pszichológiai eljárások vizsgálata és kutatása azonban egyelőre nem képviselteti magát. Leszámítva a Barnahus-módszert, kihallgatáslélektani kutatások nem valósultak még meg, az azonban kétségtelen, hogy a Barnahus-módszer hazai bevezetése dicsérendő, mivel nagy szükség volt már egy, a gyermek- és fiatalkorú sértettek kihallgatástaktikai támogatását célzó eljárásra. Ugyanakkor emellett a felnőttkorú sértettekről mintha kicsit megfeledkeztünk volna – a kapcsolati és szexuális erőszak felnőttkorú sértetteinek vonatkozásában kihallgatáslélektani támogatás hazánkban kevésbé van jelen annak ellenére, hogy részükre is találunk traumatudatos kihallgatásstratégiákat ([Kulcsár & Virág, 2020](#)), így esetükben a büntetőeljárások alatt megjelenő traumatizáció csökkentése és megelőzése kétséges lehet. Szintén hiányosak a műveleti pszichológiai kutatások, amelyek a krízis- és válságkezelés terén nyújtanának segítséget, például egy akut pszichotikus állapotban lévő személlyel szemben fogantatosított intézkedés során.

Másik fejlesztendő terület a kriminálpszichológus képzések hiánya. Noha szinte minden pszichológusképzésen van egy-egy kriminálpszichológiai tematikájú kurzus – sőt, sok esetben a társtudományok kurzuskínálatában is szerepel, – szakirányú továbbképzésre nincs lehetőség, ami negatív hatással lehet az elméleti és a gyakorlati tudásra is. A szakpszichológiai képzésekben szerzett tudás ugyan alkalmazható a rendvédelemben, legyen szó akár tanácsadás,

akár munkaszervezet, akár klinikai szaktudásról, azok, akik kifejezetten kriminalisztikai pszichológiával szeretnének foglalkozni, nem tudják az oktatási rendszerben elsajátítani az ahhoz szükséges tudást, hiszen egyik szakképzés anyaga sem foglalkozik a kihallgatás lélektani aspektusaival, az intézkedéslélektannal, vagy a bűnügyi szempontú személyiségelemzéssel.

Az azonban mindenképpen pozitív jövőt fest, hogy két kriminálpszichológiai kutatócsoport is igyekszik a fenti hiányosságokra reflektálni, és a közeljövőben igyekszünk létrehozni egy forenzikus és börtönpszichológiai kutatócsoportot is annak érdekében, hogy az igazságügyi, a műveleti és a börtönpszichológiai kutatások is teret kapjanak.

Felhasznált irodalom

- Balláné Füsztér E. (2019). A kriminalisztika fogalma, tárgya, alapelvei és belső rendszere. In Balláné Füsztér E. (Szerk.), *Krimináltechnika* (pp. 13–18). Dialóg Campus Kiadó.
- Bánáti T. (2022). Rendőrségi adatgyűjtés és adatfelhasználás a profilalkotásban. *Belügyi Szemle*, 70(1), 87–97. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.6>
- Bellavics M. Zs. (2024). *Bűnözői profilalkotás új megközelítése* [Doktori (PhD) disszertáció – tervezet]. Nemzeti Közzolgálati Egyetem.
- Bellavics M. Zs. (2022). Bűnügyi adatgyűjtés és adatfelhasználás a klinikai profilalkotás tükrében. *Belügyi Szemle*, 70(1), 31–46. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.2>
- Ben-David, S., & Schneider, O. (2005). Rape perceptions, gender role attitudes, and victim-perpetrator acquaintance. *Sex Roles*, 53(5–6), 385–399. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-6761-4>
- Boda J. (Szerk.). (2019). *Rendészettudományi szakszótár*. Dialóg Campus Kiadó.
- Boros J., & Csetneky L. (2000). *Börtönpszichológia*. Rejtjel Kiadó.
- Bumgarner, J. B. (2008). Profiling and professionalization of criminal investigation. In Kocsis, N. R. (Ed.), *Serial murder and the psychology of violent crimes* (pp. 277–292). Humana Press.
- Campbell, R. (2006). Rape survivors' experiences with the legal and medical systems: Do rape victim advocates make a difference? *Violence Against Women*, 12(1), 30–45. <https://doi.org/10.1177/1077801205277539>
- Canter, D. (2000). Offender profiling and criminal differentiation. *Legal and Criminological Psychology*, 5(1), 23–46. <https://doi.org/10.1348/135532500167958>
- Canter, D. V., & Youngs, D. (2003). Beyond profiling: The need for an investigative psychology. In Bull, R., & Carson, D. (Eds.), *Handbook of psychology in legal contexts* (2nd ed., pp. 171–206). Wiley.
- Csernyikné Póth Á., & Fogarasi M. (2006). *Kriminálpszichológia*. Rejtjel Kiadó.
- Fantoly Zs. (2022). Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata. *Magyar Rendészet*, 22(2), 229–236. <https://doi.org/10.32577/mr.2022.4.14>

- Fliegauf G. (2012). A börtönpszichológia elhatárolása a kriminálpszichológiától. *Börtönügyi Szemle*, 31(1), 45–62.
- Fogarasi M. (2020). Nyomozati pszichológia. In Haller J. (Szerk.), *Rendészeti pszichológia* (pp. 149–184). Dialóg Campus Kiadó.
- Fox, B., Burckley, J., & Corona, A. (2021). Psychological profiling and sex offenders: A review of the research and recommendations for police investigations. In Deslauriers-Varin, N., & Bennell, C. (Eds.), *Criminal investigations of sexual offenses* (pp. 17–32). Springer.
- Gárdonyi G. (2021). Profilalkotás a bűnügyi helyszínen – a gyakorló szakember szemével. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2107–2118. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.3>
- Haller J. (2020). Bevezetés. In Haller J. (Szerk.), *Rendészeti pszichológia* (pp. 9–12). Dialóg Campus Kiadó.
- Haller J., Petőfi A., & Mészáros K. (2021). A profilozás könnyűségéről és nehézségéről – egy perspektivikus megközelítés. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2069–2086. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.1>
- Hermann Zs. (2021). Mentális zavarok és klinikai profilozás új szemszögből – a pszichopatológia hálózati megközelítése. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2137–2154. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.5>
- Ivaskevics K. (2020). Bűnözői profilalkotás. In Haller J. (Szerk.), *Rendészeti pszichológia* (pp. 111–148). Dialóg Campus Kiadó.
- Ivaskevics K., & Pásztor A. (2015). Kihallgatástechnikai módszerek a világban I. – A Reid-módszer. *Belügyi Szemle*, 63(2), 66–92. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.2.3>
- Kocsis, N. R. (Ed.). (2007). *Criminal profiling: International theory, research, and practice*. Humana Press.
- Kodály Zs. (2019). Börtönpszichológia, avagy ami „szabad szemmel” láthatatlan. In Kapitány-Fővény M., Koncz Zs., & Varga S. K. (Szerk.), *Klinikai szakpszichológia a gyakorlatban. Útirányok* (pp. 231–252). Medicina Könyvkiadó.
- Kulcsár G., & Virág Gy. (2020). Erőszakos bűnözés. In Barabás A. T. (Szerk.), *Alkalmazott kriminológia* (pp. 385–398). Dialóg Campus Kiadó.
- Lehoczki Á. (2021). *A poszt-offenzív szakasz pszichológiai vizsgálata az emberölés profilalkotásában* [Doktori (PhD) disszertáció]. Nemzeti Közszerológiai Egyetem.
- Lehoczki Á. (2014). Nehézségek és módszertani dilemmák a profilalkotás hazai kutatásában. *Magyar Rendészet*, 14(2), 51–61.
- Lehoczki Á. (2011). Irányzatok a bűnügyiprofilalkotásban. *Belügyi Szemle*, 59(1), 62–81.
- Lehoczki Á., & Ronyecz Cs. (2021). Emberölés nyomozói szemmel és a pszichológiai profilalkotás – esettanulmány. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2087–2105. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.2>
- Lohner K. (2024). Speciális nyomozástámogató és viselkedéselemző tevékenység. *Belügyi Szemle*, 72(5), 871–891. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i5.pp871-891>
- Lohner K. (2023). Profilalkotás a terrorelhárításban – profilozzuk-e a magányos elkövetőket? *Scientia et Securitas*, 4(1), 44–50. <https://doi.org/10.1556/112.2023.00138>

- Lohner K. (2021). Profilalkotás – kutatásokon át a helyszíni szemléig. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2119–2135. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.4>
- Lohner K., Bencze R., & Bathó-Csombok I. (2023). A profilalkotás szerepe a motivációk meghatározásában. *Magyar Rendészet*, 23(2), 167–182. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.2.10>
- Lohner K., Hermann Zs., & Haller J. (2021). Szexuális motiváció nyomai a tetthelyen: kriminálpszichológiától a kriminalisztikáig. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1813–1828. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.10>
- Kiss A. (2021). A „Barnahus-módszer” megjelenése a büntetőeljárásban. *Ügyészségi Szemle*, 6(2), 82–90.
- Kuritárné Szabó I., & Merza K. (2017). A szexuális bántalmazás és a borderline tünetprofil összefüggései. In Parti K. (Szerk.), *Szexuális erőszak: mítosz és valóság. Kutatások a szexuális erőszakról* (pp. 29–127). Országos Kriminológiai Intézet.
- Mittal, S., & Singh, T. (2016). Psychological profiling in criminal investigation: An overview. *Journal of Human Behaviour and Development Issues*, 3(1), 17–21.
- Neal, T. M. S. (2018). Forensic psychology and correctional psychology: Distinct but related sub-fields of psychological science and practice. *American Psychologist*, 73(5), 651–662. <https://doi.org/10.1037/amp0000227>
- Otto, R. K., & Ogloff, J. R. P. (2013). Defining forensic psychology. In Weiner, I. B., & Otto, R. K. (Eds.), *The handbook of forensic psychology* (4th ed., pp. 35–56). John Wiley & Sons, Inc.
- O'Donohue, W. (2021). A forensic interview protocol for adult sexual assault: Content validity and consumer acceptability. *International Journal of Psychology & Psychological Therapy*, 21(1), 133–147.
- Pásztor A., Mityók Cs., & Németh F. (2009). A rendvédelmi bűnügyi-kriminálpszichológiai tevékenység szakmai protokollja. In Vajger É., & Virág L. (Szerk.), *A rendvédelmi tevékenység szakmai protokollja* (pp. 303–331). Határrendészeti Tanulmányok.
- Popper P. (2014). *A kriminalitásig súlyosbodó személyiségzavarok pszichikai tényezőinek vizsgálata*. Saxum Kiadó.
- Popper P. (1968). Kriminálpszichológia. In Lénárd F. (Szerk.), *Alkalmazott pszichológia* (2. átdolg. és bőv. kiad., pp. 300–333). Gondolat Kiadó.
- Preisinger N. (2021). Barnahus – Az abúzus gyermekáldozataiért. *Diskurzus*, 11(2), 30–35.
- Rácz J., Karsai Sz., & Tóth V. (Szerk.). (2023). *Kvalitatív pszichológia kézikönyv*. Eötvös Kiadó.
- Ránki S. (2021). Nyelvi profilalkotás. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2155–2166. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.6>
- Sale, I. (2008). Anatomy of a mass murder: Psychological profile of Martin Bryant and the Port Arthur massacre. In Kocsis, N. R. (Ed.), *Serial murder and the psychology of violent crimes* (pp. 197–206). Humana Press.
- Salfati, C. G. (2021). Investigative psychology. In Brown, J. M., & Horvath, M. A. H. (Eds.), *The Cambridge handbook of forensic psychology* (2nd ed., pp. 54–68). Cambridge University Press.
- Sági L. (2017). A krimináltaktika fejlődési tendenciái, új kihallgatási metódusok. *Belügyi Szemle*, 65(1), 45–64. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.1.3>

- Szijártó L. (2019). *Alkalmazott pszichológiai módszerek a szélsőséges csoportok és a terrorizmus elleni harcban* [Doktori (PhD) disszertáció]. Nemzeti Közszerzői Egyetem.
- Szijártó L. (2014). Különbségek az egyének és a csoportok között végzett profilozás területén. *Terror & Elhárítás*, 2, 1–19.
- Turco, R. (2008). Criminal profile construction and investigative procedures: Study of the Westly Dodd serial sexual murders. In Kocsis, N. R. (Ed.), *Serial murder and the psychology of violent crimes* (pp. 245–258). Humana Press.
- Turvey, B. E. (2012). *Criminal profiling: An introduction to behavioral evidence analysis* (4th ed.). Academic Press.
- Vilics T. (2020). Kriminálpszichológia és kriminálpszichológus. *Magyar Rendészet*, 20(4), 219–239. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.4.14>
- Weiner, I. B., & Otto, R. K. (Eds.). (2013). *The handbook of forensic psychology* (4th ed.). John Wiley & Sons, Inc.

Alkalmazott jogszabályok

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről
- 24/2014. (VII. 11.) ORFK utasítás a rendkívüli halál esetén követendő rendőri eljárásról
- 26/2022. (XII. 21.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet műveleti egységeinek működéséről
- 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Erdélyi Á. (2025). Egy alternatív kriminálpszichológiai modell bemutatása, különös tekintettel a kriminalisztikai pszichológia tudományterületére és nyomozástámogató szerepére. *Belügyi Szemle*, 73(6), 1153–1171. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i6.pp1153-1171>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Erdélyi Ákos, aki az erdelyi.akos@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.